

Türkiye

Sürdürülebilir Turizm

Endüstri Kriterleri

1. Aşama (TR-I)

Ver. 1, 19 MAYIS 2022

Önsöz

Türkiye, turizmin arz kaynakları olan doğal, kültürel ve sosyal unsurlardan koruma-kullanma dengesini göz önünde bulundurarak faydalanmak ve bu unsurları riske atmadan gelişmelerini ve küresel ölçekte tanınmalarını sağlamak amaçlarıyla ulusal sürdürülebilir turizm standartlarını ulusal ve uluslararası paydaşlarla iş birliği halinde geliştirmektedir. Türkiye Sürdürülebilir Turizm Endüstri Kriterleri (TR-I), Türk turizm sektörünün sürdürülebilir büyümesini temin etmek ve tüm turizm paydaşlarının katılımıyla Türk turizmine ilişkin ortak bir anlayış geliştirmek üzere oluşturulmuştur. TR-I, konaklama tesisleri ve tur operatörleri için uygulanmak üzere hazırlanmıştır. Bu çerçevede TR-I, küresel ölçekte kabul gören sürdürülebilir turizm kriterleri ile Türkiye'nin sosyal ve kültürel yapısına uygun kriterleri bünyesinde barındırmaktadır. TR-I, dört ana başlık etrafında düzenlenmiştir: sürdürülebilir yönetim; sosyo-ekonomik etkiler; kültürel etkiler ve çevresel etkiler. TR-I standartları, çeşitli ölçütler çerçevesinde Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Türk turizm endüstrisinde benimsenmesi zorunlu tutulan ilke ve uygulamaları içermektedir ve TR-I standartlarına uyum yalnızca bu belgede yer alan kriterler temelinde mümkün olacaktır.

TR-I, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı (TGA) öncülüğünde tüm sektörle ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği halinde ortaya konmuştur. TGA, Türkiye'nin iç ve dış turizm pazarında bir marka ve cazibe merkezi haline gelmesi, somut ve somut olmayan doğal, kültürel, biyolojik ve insan ürünü mirasların keşfedilmesi, geliştirilmesi ve tanıtılması, kısa, orta ve uzun vadeli iletişim/pazarlama çalışmalarıyla Türkiye turizm kapasitesi ve turizm yatırımlarının ülke ekonomisindeki payı ve hizmet kalitesinin artırılması amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir. Ajans, Kültür ve Turizm Bakanlığınca belirlenen turizm strateji ve politikaları doğrultusunda Türkiye'nin turizm hedeflerine ulaşması, mevcut turizm olanaklarının dünya çapında tanıtılması ve pazarlanması, potansiyel turizm olanaklarının ise keşfedilerek geliştirilmesi ve kazandırılmasına ilişkin olarak tüm tanıtım/pazarlama/iletişim faaliyetlerini yürütmektedir.

TR-I, turizm sektöründe sürdürülebilirlik standardının geliştirilmesine yönelik uluslararası normlarda belirleyici bir organ olan Küresel Sürdürülebilir Turizm Konseyi (GSTC) kriterlerine uyum sağlama sürecinde geliştirilmiştir. Bu çerçevede GSTC kriterlerinin tamamı, değiştirmeksizin TR-I tarafından benimsenmiştir. TR-I, GSTC kriterlerinin güncellenme periyoduna uygun olarak 3 ila 5 yıl arasında gözden geçirilir ve revize edilir. Revizyon planları ve gelecekteki revizyonlara halkın katılımı için önceden kayıt yaptırmakla ilgili bilgiler tga.gov.tr adresinde yer almaktadır. Web sitesi ayrıca Kriter geliştirme süreci ve bu sürecin tarihsel gelişimi hakkında bilgiler içermektedir

TR-I'nin kapsamı aşağıdaki konuları içermektedir:

- Türkiye çapında turizm sektörü tarafından uygulanan Türkiye Sürdürülebilir Turizm Kriterleri sertifikasyonu için temel teşkil eder.
- Kriterler, her büyüklükteki işletmenin daha sürdürülebilir olması için temel yönergeler olarak hizmet eder ve işletmelerin Türkiye turizminin sürdürülebilir büyümesine katkıda bulunmasını amaçlar.
- Kriterler, Türk toplumunun, ziyaretçilerin, sektörün ve turizm yatırımcılarının sürdürülebilir turizm ilke ve uygulamaları konusunda farkındalığını artırmaya yardımcı olur.
- Kriterler, sürdürülebilir turizm sağlayıcılarını tanımak için etkili tanıtım ve pazarlamaya yönelik bir çerçeve olarak hizmet verir.
- Kriterler, sürdürülebilir turizm ve çeşitli çevre etiketleri çerçevesinde Türkiye'nin Paris İklim Anlaşması'ndan ve Avrupa Yeşil Mutabakatı'ndan doğan yükümlülüklerini yerine getirmesine katkıda bulunur.
- Sürdürülebilir turizm politikalarını, uygulamalarını ve gerekliliklerini geliştirmek için hükümet, sivil toplum, akademi ve özel sektör iş birliğine yönelik temel bir yaklaşım ve çerçeve belirler.
- Üniversiteler ve turizm okulları gibi eğitim-öğretim kurumlarına temel esaslar sunar.
- Sektöre ve yatırımcılara sürdürülebilirlik uygulamalarını teşvik edecek şekilde liderlik eder.
- Büyüyen dünya turizm pazarında kriterler, sürdürülebilir turizm ürünleri çerçevesinde Türkiye'nin rekabetçiliğini artırarak daha fazla pazara erişim imkanı sağlamaya yardımcı olur, hem ziyaretçiler hem de seyahat acenteleri için sürdürülebilir turizm uygulamalarını benimseyen işletmelerin seçiminde rehberlik sağlar.

Kriterler *ne* yapılması gerektiğini söyler, *nasıl* yapılması gerektiğini ya da hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını söylemez. Kriterlere nasıl uyum sağlanması gerektiği, tamamlayıcı nitelikte olan performans göstergeleri, ilişkili eğitim materyalleri ve uygulama araçlarına erişim ve TGA tarafından hazırlanarak sektörün kullanımına sunulan El Kitabı ile belirlenmektedir

Bu kriterler hakkında daha fazla bilgi ve rehberliğe, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından ve TGA internet sitelerinden erişilebilir. Belirli bir durum için geçerli olmadığı bir gerekçe ile gösterildiği durumlar dışında tüm kriterlerin uygulanması Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Türk turizm sektörüne zorunlu tutulmaktadır. İstisnalar ve diğer kurallar, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından belirlenerek sektör paydaşları ve tüm kamuoyu ile şeffaf şekilde paylaşılır.

KONAKLAMA TESİSLERİ İÇİN TR-İ KRİTERLERİ 1.AŞAMA

AŞAMA	BÖLÜM A: Etkili bir sürdürülebilir yönetimin gösterilmesi	GÖSTERGELER
	A1 Sürdürülebilirlik yönetim sistemi İşletme, büyüklüğüne ve kapsamına uygun, çevresel, sosyal, kültürel, ekonomik, kalite, insan hakları, sağlık, güvenlik, risk ve kriz yönetimi konularını ele alan ve sürekli iyileştirmeyi yönlendiren uzun vadeli bir sürdürülebilirlik yönetim sistemi uygulamaktadır.	<p>a. Sürdürülebilirlik Yönetim (SY) Sistemi açıkça belgelenmiştir.</p> <p>b. SY Sistemi çevresel, sosyal, kültürel, ekonomik, kalite, insan hakları, sağlık ve güvenlik konularını kapsamaktadır</p> <p>c. SY Sistemi, risk ve kriz yönetiminin değerlendirilmesini içerir.</p> <p>d. Yazılı kanıtlar SY sisteminin uygulanmasını göstermektedir.</p> <p>e. SY sistemi, sürdürülebilirlik performansında sürekli iyileştirmenin izlenmesi için bir süreç içermektedir.</p>
	A2 Yasal uyum İşletme, diğerlerinin yanı sıra sağlık, güvenlik, işgücü ve çevresel konular da dahil olmak üzere yürürlükteki tüm yerel/bölgesel, ulusal ve uluslararası mevzuat ve düzenlemelere uygundur.	<p>a. Geçerli tüm yasal gereksinimlerin güncel bir listesi tutulur.</p> <p>b. Sertifikalar veya diğer yazılı kanıtlar, geçerli tüm yasal gerekliliklere uygunluğu gösterir.</p>
	A3 Raporlama ve iletişim İşletme, sürdürülebilirlik politikasını, eylemlerini ve performansını müşteriler de dahil olmak üzere paydaşlara iletir ve desteklerini almaya çalışır.	<p>a. Sürdürülebilirlik performansı hakkında düzenli raporlar hazırlanmaktadır.</p> <p>b. Sürdürülebilirlik politikaları ve eylemleri iç ve dış iletişim materyallerinde rapor edilir.</p> <p>c. İletişim, tüketici ve paydaş desteğini davet eden mesajlar içerir.</p>

	A4 Personel katılımı Personel, sürdürülebilirlik yönetim sisteminin geliştirilmesi ve uygulanması ile ilgilenmekte, sistemin sunumundaki rolleri ve sorumlulukları hakkında periyodik rehberlik ve eğitim almaktadır.	<p>a. SY Sistemi ile ilgili personel için gerekli belgeler mevcuttur.</p> <p>b. Kurs kayıtları ve işbaşında eğitim, devam düzeyleri ile birlikte mevcuttur.</p> <p>c. Personel eğitim ve rehberlik materyalleri erişilebilir bir formatta mevcuttur (gerektiğinde hizmet verilen kişilerin dillerinin kullanımı dahil).</p> <p>d. Personel ilgili disiplinlerde/becerilerde sertifika ve niteliklere sahiptir.</p>
---	--	--

	A5 Müşteri deneyimi Sürdürülebilirlik unsurları da dahil olmak üzere müşteri memnuniyeti izlenir ve düzeltici önlemler alınır.	<p>a. Sonuçların analizi ile birlikte müşteri geri bildirim sistemi mevcuttur.</p> <p>b. Olumsuz geri bildirim ve buna verilen yanıtlar kaydedilir.</p> <p>c. Alınan düzeltici önlemlerin kanıtları vardır.</p>
---	---	---

A7 Binalar ve altyapı

Binaların ve altyapının planlanması, yerleştirilmesi, tasarımı, inşası, yenilenmesi, işletilmesi ve yıkılması...

	A7.4 Herkes için erişim ... Gerektiğinde özel ihtiyaçları olan kişilere erişim ve bilgi sağlamak.	<p>a. Alanlara, binalara ve faaliyetlere, operasyonun niteliğine uygun olarak, fiziksel engelli ve diğer özel ihtiyaçları olan kişiler tarafından erişilebilir .</p> <p>b. Erişilebilirlik düzeyi hakkında açık ve doğru bilgiler verilmektedir.</p> <p>c. Erişilebilirlik, ilgili uzmanlar/kullanıcı kuruluşları tarafından onaylanmıştır veya kontrol edilmiştir.</p>
---	--	---

AŞAMA	BÖLÜM B: Yerel/Bölge toplumunun sosyal ve ekonomik faydalarının en üst düzeye çıkarılması ve olumsuz etkilerin en aza indirilmesi	GÖSTERGELER
	B3 Yerel/Bölgesel satın alma İşletme mal ve hizmet satın alırken ve sunarken mevcut ve yeterli kalitede yerel/bölgesel ve uygun fiyat tedarikçilerine öncelik vermektedir.	<p>a. İşletme, mal ve hizmet tedarik kaynaklarını düzenli olarak denetler.</p> <p>b. Yerel/Bölge halkına ait olan ve yerel/bölge halkı tarafından işletilen işletmelerden satın alınan mal ve hizmetlerin oranı ölçülür ve yönetilir.</p> <p>c. Yerel/Bölge halkına ait olmamakla veya yerel/bölge halkınca işletilmemekle beraber "adil ticaret" tanımına uyan tedarikçilerin oranı ölçülür ve yönetilir.</p>

SÜRDÜRÜLEBİLİR

TURİZM

AŞAMA	BÖLÜM C: Kültürel mirasın faydalarının en üst düzeye çıkarılması ve olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi	GÖSTERGELER
	C3 Kültür ve mirasın sunulması İşletme, yerel/bölge halkının fikri mülkiyet haklarına saygı gösterirken, geleneksel ve çağdaş yerel kültürün otantik unsurlarını operasyonlarında, tasarımında, dekorasyonunda, mutfağında veya mağazalarında değerlendirir.	<p>a. Yerel/Bölgesel sanat/zanaat tasarım ve mobilyalara yansır.</p> <p>b. Yaşayan kültürel miras ve gelenekler, sunulan mutfak, perakende satış, etkinlikler ve diğer hizmetlerde belirgindir.</p> <p>c. Telif hakkı ve fikri mülkiyet hakları gözetilmiş ve gerekli izinler alınmıştır.</p> <p>d. Yerel/Bölgeye ait kültürel mirasın sunumunda yerel/bölgedeki toplumun görüşleri alınmıştır.</p>

AŞAMA	Bölüm D: Çevreye olan faydaların en üst düzeye çıkarılması ve olumsuz etkilerin en aza indirilmesi	GÖSTERGELER
	D1 Kaynakları koruma	
	D1.1 Çevreye duyarlı satın alma Satın alma politikaları, mallar, yiyecek, içecek, inşaat malzemeleri ve sarf malzemeleri dahil olmak üzere çevresel açıdan sürdürülebilir tedarikçiler ve ürünlere öncelik verir.	<p>a. Belgelenmiş çevresel satın alma politikası mevcuttur.</p> <p>b. Özellikle ahşap, kağıt, balık, diğer gıdalar ve vahşi doğadan gelen ürünler açısından çevre sertifikalı ürünler ve tedarikçiler tercih edilir.</p> <p>c. Sertifikalı ürünlerin ve tedarikçilerin mevcut olmadığı yerlerde, büyüme veya üretimin kökeni ve yöntemleri dikkate alınır.</p> <p>d. Tehdit altındaki türler kullanılmaz veya satılmaz.</p>
	D1.2 Verimli satın alma İşletme, atıkları en aza indirmek için gıda dahil sarf ve tek kullanımlık malların satın alınmasını dikkatle yönetir.	<p>a. Satın alma politikası, yeniden kullanılabilir, iade edilebilir ve geri dönüştürülmüş malları tercih eder.</p> <p>b. Sarf malzemeleri ve tek kullanımlık ürünlerin satın alınması ve kullanımı izlenir ve yönetilir.</p> <p>c. Toplu olarak satın alınan gereksiz ambalajlardan (özellikle plastikten) kaçınılır.</p>
	D1.3 Enerji tasarrufu Enerji tüketimi türe göre ölçülür ve toplam tüketimi en aza indirmek için adımlar atılır. İşletme, yenilenebilir enerji kullanımını arttırmak için çaba göstermektedir	<p>a. Kullanılan toplam enerji izlenir ve yönetilir.</p> <p>b. Turist/gece başına kullanılan enerji miktarı, her enerji türü için izlenir ve yönetilir.</p> <p>c. Yenilenebilir kaynaklar tercih edilir ve yenilenebilir enerjinin toplam enerji arzı içindeki payı izlenir ve yönetilir.</p> <p>d. Enerji kullanımını en aza indiren ekipman ve uygulamalar kullanılır.</p> <p>e. Enerji tüketimini azaltma hedefleri mevcuttur.</p> <p>f. Personel ve misafirlere enerji kullanımını en aza indirme konusunda rehberlik edilir.</p>

	<p>D1.4 Su tasarrufu</p> <p>Su riski değerlendirilir, su tüketimi türe göre ölçülür ve genel tüketimi en aza indirmek için adımlar atılır. Su temini sürdürülebilirdir ve çevresel akışları olumsuz etkilemez. Yüksek su riski olan alanlarda, şartlara göre su yönetim hedefleri belirlenir ve takip edilir.</p>	<p>a. Su riski değerlendirilmiş ve belgelenmiştir.</p> <p>b. Su riskinin yüksek olduğuna yönelik değerlendirmenin mevcut olduğu durumlarda, su yönetim hedefleri belirlenmiştir.</p> <p>c. Kaynak temelli olarak turist/gece başına kullanılan su izlenir ve yönetilir.</p> <p>d. Su tüketimini en aza indiren ekipman ve uygulamalar kullanılır.</p> <p>e. Su, çevresel akışları daha önce etkilemeyen ve gelecekte etkilemesi olası olmayan yasal ve sürdürülebilir bir kaynaktan gelmektedir.</p> <p>f. Bölgedeki turizmin su kaynakları üzerindeki kümülatif etkileri göz önünde bulundurulmaktadır.</p> <p>g. Su tüketimini azaltma hedefleri mevcuttur.</p> <p>h. Personel ve konuklara su kullanımını en aza indirme konusunda rehberlik edilir.</p>
---	---	---

AŞAMA	Bölüm D: Çevreye olan faydaları en üst düzeye çıkarılması ve olumsuz etkileri en aza indirilmesi	GÖSTERGELER
	D2 Kirliliğin azaltılması	
	D2.3 Atık su Gri su dahil olmak üzere atık su etkili bir şekilde arıtılmakta ve yerel/bölge halkına veya çevreye olumsuz bir etkisi olmaksızın sadece güvenli bir şekilde yeniden kullanılmaktadır veya serbest bırakılmaktadır.	<p>a. Atık su, varsa belediye veya kamu kurumları tarafından onaylanmış bir arıtma sistemine deşarj edilir.</p> <p>b. Uygun belediye atık su arıtımı mevcut değilse, atık suyu arıtmak için (uluslararası atık su kalite gerekliliklerini karşılayan) ve yerel/bölge nüfusu ve çevre üzerinde olumsuz bir etki yaratmayan bir sistem mevcuttur.</p>
	D2.4 Katı atık Gıda atığı da dahil olmak üzere atık ölçülür, atığı azaltma, azaltmanın mümkün olmadığı durumlarda yeniden kullanma veya geri dönüştürme mekanizmaları mevcuttur. Herhangi bir atık bertarafının yerel/bölgedeki nüfus veya çevre üzerinde olumsuz bir etkisi yoktur.	<p>a. Turist/gece başına bertaraf edilen katı atık miktarı izlenir ve yönetilir.</p> <p>b. Katı atık yönetim planı mevcuttur.</p> <p>c. Katı atık yönetim planı, gıda atıklarını azaltmak, ayırmak ve yeniden kullanmak veya geri dönüştürmek için eylemler içermektedir.</p> <p>d. Atık bertarafı devlet tarafından işletilen veya onaylanan bir tesise aittir ve tesisin çevre veya yerel/bölgedeki nüfus üzerinde olumsuz bir etkisi olmadığına dair kanıtlar vardır.</p> <p>e. Bertaraf edilen katı atık türüne göre ölçülür ve yönlendirilmemiş katı atığı en aza indirmek için hedefler uygulanır.</p> <p>f. İsrafı en aza indirme konusunda müşteri ve personele rehberlik edilir.</p>